

הגז, ובכך פגעה בעיקרון המקודש של הפרדת הרשויות.

בסימומו של אותו פרק טוענת שקד כי "המאבק בכנסת הוא בין שתי תפיסות עולם" שהבוחר הכריע ביניהן. זו אמירה פשטנית, חד-ממדית ושגויה ככלל, ובפרט בנושאים חברתיים וכלכליים. כך, לדוגמה, אפשר למצוא דווקא הרבה מן המשותף בין התפיסה הכלכלית-חברתית של מפלגת 'כולנו' והמפלגות החרדיות (בנושאים מסוימים), כולן מפלגות קואליציה, לבין זו של המחנה הציוני, היושבת באופוזיציה. מגוון הדעות בכנסת יוצר לעתים פסיפס שונה לחלוטין מזו של שתי תפיסות עולם.

ג. יהודית ודמוקרטיה. בפרק האחרון מתייחסת שקד למתח שבין הערכים "היהודיים" ו"הדמוקרטיים". על פי שקד, הערכים היהודיים הפכו במרוצת ההיסטוריה לערכים אוניברסליים, נכסי צאן ברזל של מדינות דמוקרטיות. לדבריה, הם אלו שעיצבו את המשפט האירופי

והאמריקני בעת החדשה. אם כך הדבר, הרי "שני הבנים", כלשונה של שקד – היהודי והדמוקרטי – חיים בהרמוניה מושלמת, ואין שום סתירה ביניהם, שכן הבן הדמוקרטי הוא תולדה של היהודי. טענתה זו מתנגשת עם טיעוני ההמשך שלה עצמה, שלפיהם בישראל הערכים הדמוקרטיים גוברים על אלה היהודיים. מעבר לסתירה הרעיונית לדבריה שלה, שקד אינה מביאה לכך כל תימוכין, ואף אינה מציגה כל הצעה אלטרנטיבית.

לסיכום המאמר כולו טוענת שקד "שהמשלה אינה קבלנית ביצוע של איש. היא מחויבת אך ורק לעם שבחר בה ברוב". האמירה הזו היא לא פחות ממקוממת. על ממשלה במדינה דמוקרטית להיות מחויבת לכלל אזרחיה – בין אם בחרו בה ובין אם לא. ויש גם מחויבות "פעוטה" נוספת: המחויבות לערכי הדמוקרטיה. לצד השמירה על זכויות הרוב, הממשלה מחויבת גם לשמירה על זכויות המיעוט ולהקפדה על עיקרון הפרדת הרשויות.

ח"כ עומר בר-לב, המחנה הציוני

בתגובה ל"לאהוב את השונה" מאת ניר מנוסי

אסף ליבוביץ'

בני ברית למען המשפחה

בין גבר ואישה ואת מבנה המשפחה הטבעי לכאורה של אב, אם וילדים. אולם אם נלך לפי התיזה של מנוסי, נתחבר לממד

ניר מנוסי טוען בחלקו הראשון של המאמר כי השוני הפיזיולוגי בין זכר לנקבה מסמל ומסמן את הטבעיות והמהותנות שבזוגיות

ואכן, יש מי שמבחינתו הווייתו הגופנית והנפשית (כזכר!) היא למסד זוגיות עם בני מינו.

כנדבך לטענתו בדבר הטבעיות שבזוגיות בין גבר לאישה מציג מנוסי את הטענה כי בניגוד לזוג גברים המצויים בקשר רומנטי, הגבר הסטרייט נדרש לצאת מאזור הנוחות האנוכי שלו ולעבור תהליך נפשי מרומם ביחסו עם האישה, המייצגת עולם זר ומזר לו. זו טענה מקוממת, כיוון שלא רק שהיא מנותקת מהמציאות היומיומית שכולנו מכירים, אלא היא גם הופכת נטייה מינית מולדת למסמן של עלינות רוחנית של הסטרייט על פני עמיתו ההומו, רק מפני שהראשון מצוי בקשר עם אישה. תשעים אחוזים (פלוס?) מהגברים על פני הגלובוס משתוקקים לנשים כי ככה הם חשים. הם לא תכננו את משיכתם לנשים ולא עמלו עליה, ובוודאי היא לא קשורה לרמתם הרוחנית והמנטלית. יהודים ולא יהודים, רעים וטובים, אנשי מוסר ופושעים, רוצים בגיל ההתבגרות למצוא קשר עם בן המין השני, ורצון זה אינו מעיד על שום צעד אמיץ של הקרבה ויציאה והכלה של המין שכנגד; ויעידו יחסי גברים נשים לאורך ההיסטוריה האנושית, שהיו ועודם רצופים ניצול ואלמוות.

אין הבדל בין גבר ואישה לבין זוג גברים במסע הזוגיות שלהם, הכולל את ההכרח "לצאת מעצמם" ומטבעם, כפי שמנסח זאת מנוסי, כדי לחיות בנאמנות ובנתינה עם אדם אחר ששונה מהם. בקהילה הגאה עצמה יש תת-חלוקות שבפירוש מבוססות על שונות עמוקה בין גברים במבנה הגוף, במוצא, באופי, בגיל ובמאווים. לו היו היחסים בין שני גברים מבוססים על דמיון ונוחות, אני מניח שמרבית הגברים היו נוטים ליחסים

הפיזיולוגי שבמיניות שלנו ו"נקשיב" לגוף שלנו, הזכרי או הנקבי, נוכל להגיע לשפע מסקנות ומודלים משפחתיים אפשריים, שונים ומשונים, בהם גם כאלה הנראים בעינינו פסולים מבחינה מוסרית.

נוכח למשל כי בתנ"ך, כמו בתרבויות רבות בעת העתיקה, יש מודלים אחרים של חיבור ל"טבע" הגופני של זכרים ונקבות, כגון פוליגמיה וכגון השארת גידול הצאצאים לאם, שההיריון וקצב חייה מיועדים לכך. התלמוד עתיר סיטואציות של האב הנוסע למדינת הים והגבר בעל הפילגשים המפזר את צאצאיו. האם גבר כזה לא יותר "קשוב" ונאמן לגופו הזכרי? האין המודל המשפחתי של החברה הבדווית (והמקראית?) של גבר רועה צאן בעל נשים רבות אינו נענה למאפייני זכריותו של הגבר יותר מהמודל של אברך הספון בכולל ונשוי לאישה אחת כל חייו? ושוא נמשיך את החיבור וההקשבה לגוף דרך נישואי קטינות? הרי המחזור החודשי של נשים מתחיל כבר בכיתה ו'... ואולי דווקא יחסים בין גברים לשם הנאה, לצד הולדת ילדים עם אישה, מהווים את ההקשבה האופטימלית של הגבר לגופו, המשתוקק פיזיולוגית (לפי מנוסי) להנאה מינית מהירה ונטולת אחריות והיריון בעוד האישה אינה בנויה לכך?

זכותו של מנוסי להצדיק מודל משפחתי מסוים, אך הנימוק הפתלתל המנסה לבסס זאת על הגופניות והטבעיות הוא מלאכותי. בטבע, זכרים אינם מגדלים את צאצאיהם ואינם נאמנים לאישה אחת. המשפחה הקלאסית של אב, אם וילדים היא הבניה חברתית שהקשר בינה לבין השוני הגופני בין זכר ונקבה רופף בדיוק כמו הקשר שלה למשפחה חד-מינית של אב, עוד אב וילדים.

כאלה ולא למאמץ הכרוך לכאורה בזוגיות הטרוסקסואלית.

בחלקו השני של המאמר מבקש מנוסי להבחין בין נטייה מינית לזהות מינית, וטוען כי הפרט נדרש לשלוט בדחפיו הטבעיים ולהתגבר על מאוויי גופו (לכאורה, בניגוד לתפיסה שהציג קודם לכן, שהפרט צריך להיות מחובר לגופו הפיזי). על ההבדל בין זהות מינית לנטייה מינית נכתב רבות, ואף אני סבור כי ההבחנה הבינארית בין "הומו" ו"סטרייט" היא מודרנית. אולם בחלק זה מציע לנו מנוסי להתעלם מהקשב הפנימי שלנו לעצמנו, ולהאמין שהמשיכה המינית שלנו רובה ככולה היא תוצר של קטגוריות חברתיות. העדויות מן השטח אומרות את ההפך: רוב ההומואים והלסביות של ימינו גדלו בסביבה שבה הנושא היה טאבו מוחלט, והיו בטוחים שהם היחידים בעולם הנמשכים לבני מינם. הם גדלו בבית "נורמטיבי" בישראל, וחונכו על ברכי בינאריה הרמטית בין גבריות לנשיות ממשחקי הילדות דרך מערכת החינוך ועד השירות הצבאי. והנה זה פלא, למרות השיח החברתי שגדלו בו, ניתן למצוא הומואים ולסביות בכל חברה וקבוצה אנושית. אין שום מחקר המצביע על שיעור גבוה יותר של להט"בים בסקנדינביה הליברלית מזה שברוסיה השמרנית.

לתחושת, אין זה מקרה שתקיפת הזהות הלהט"בית מצד מנוסי וכותבים שמרנים אחרים כוללת את העמדתה כתרבות הנכנעת לדחפים, תרבות נטולת גבולות המעודדת מתירנות מינית, ומוצבת כתמונת ראי להרמוניה הזוגית האידיאלית בין גבר ואישה. אני סבור שהדבר נובע מהסתכול שבשברו של חלום המשפחה האידיאלית הזו, המצויה במשבר מתמשך. "התרבות הלהט"בית" (תהא משמעותו של מושג זה אשר תהיה) אינה אשמה בקשיים של הרוב הסטרייטי לתחזק מערכות יחסים יציבות ומשפחות "בריאות", המתעוררים למרות שיח חברתי ותיק ומושרש בדבר הטבעיות והבלעדיות של מודל "אב-אם-ילדים". להפך. דווקא קבוצה זו, שהיא אשמה שנים בהפקרות מינית, חוסר יציבות ואי-פריון, נעה אל עבר מודל משפחתי של זוגיות מונוגמית עם ילדים, ומאמצת בעשורים האחרונים את המטען המורכב ועתיר ההקרבה של מודל זה.

אולי החלוקה הנכונה אינה בין סטרייטים להומואים אלא בין המצדדים במודל של משפחה, נאמנות ויציבות, לבין הדוגלים במודל של מתירנות מינית וסיפוק מידי. הומואים ולסביות יכולים להיות דווקא בני ברית במאבק למען המשפחה. את האשמים במשבר המתמשך של זוגות סטרייטים רבים כדאי לחפש במקום אחר.

אסף ליבוביץ'

דרושה שיחה מעמיקה יותר

דווקא בדפוסי משחק המקובלים בקרב המין השני. החברות (סוציאליזציה) שלהם אינו שונה מזה של הרוב, אך תחושתם הפנימית שונה. לא פעם הם זוכים ליחס משפיל ומלעיג בשל כך, ולכן הם לומדים על פי רוב להסתיר ולהסוות את הרגשתם.

בשלב מאוחר יותר, לרוב סביב גיל ההתבגרות, הם מתחילים גם לחוש משיכה ארוטית. אלא שבשונה מבני גילם, היא מופנית רק, או בעיקר, כלפי בני מינם. גם בשלב הזה הם בדרך כלל מתאמצים שלא להחזין זאת, ומנסים להתנהג בצורה מקובלת מבחינה חברתית. רובם אינם יודעים שיש בעולם עוד אנשים כמוהם, והם סבורים שהם "היחידים בעולם עם הבעיה הזו". הם גם נמנעים לרוב מלתת ביטוי התנהגותי למשיכתם, מחשש פן ביטוי כזה "יסתום את הגולל" ו"ייתן את החותמת הסופית".

חשוב להדגיש: משיכה הומוסקסואלית מופיעה ברוב המוחלט של המקרים לפני ההתנסות המינית הראשונה, וזמן רב לפני גיבוש זהות הומוסקסואלית ואינטגרציה שלה עם יתר חלקי הזהות. זו הסיבה לכך שגיל ההתבגרות, הקשה בלאו הכי, קשה אף יותר לבני נוער אלו. רובם חווים בו מצוקה רגשית המעמידה אותם בסיכון גבוה להרבה התנהגויות פוגעניות ואף לאובדנות. כתוצאה מכך, אותם בני נוער מבקשים בשלב מסוים לגלות אם הם היחידים בעולם או שמא יש עוד אנשים כמוהם. הם מגלים שהתחושה של שוני בילדות, שהפכה לשוני גדול יותר בהתבגרות, אינה ייחודית להם.

אני איש טיפול ופעיל בקהילה הגאה (ובפרט בזו הדתית) מזה שנים אחדות. אני שמח מאוד לראות את הישגיה של הקהילה הגאה בארץ ובעולם, ובתוכם שינויים חברתיים חשובים, ואף מנסה לתרום לקידומם. יחד עם זאת, ואולי דווקא בגלל זה, חשוב לי שהדיון לא יתנהל במגרש הליברלי בלבד, ושאיש לא יחוש מאוים או מותקף. לכן גם חשוב לדעתי שהטיעונים של שני הצדדים יוצגו באופן אותנטי ובשפה מכובדת, ולא מכלי שני או שלישי.

ברם, מערך הטיעונים של מנוסי הוא בעייתי בעיניי, והוא עלול להרחיק אותנו מאותו דיאלוג שהוא מחפש. שני טיעונים בפיו: הראשון הוא שכל זוג הומוסלבי, ללא קשר לאיכות הזוגיות, נעדר אלמנט של השלמה מגדרית הדדית, ולכן לעולם תהיה חסרה בו איכות מסוימת. הטיעון השני הוא שלא קיימת זהות הומוסלבית נתונה ומולדת, או, בכל מקרה, שמרכיב הבחירה בגיבוש שלה גדול מכפי שמקובל לחשוב.

זהות לא בדויה

אפתח בהצגה קצרה של התחנות העיקריות בגיבוש זהות הומוסלבית, לאור ספרות המחקר העדכנית. ובכן, נער או נערה שגדלים ומתפתחים, מתחילים בשלב כלשהו של חייהם לגלות עניין במין השני. זה קורה בספונטניות וללא מאמץ חינוכי מיוחד. אך קיים מיעוט שאצלו זה אחרת. מיעוט זה חש מגיל צעיר, עוד קודם להתבגרות ההורמונלית, כי הוא שונה מהרוב. ילדים אלה בדרך כלל אינם מגלים עניין בצורות משחק המקובלות אצל בני מינם, אלא

נוצרת הזדהות, ועמה, וכתוצאה ממנה, נוצרת זהות.

כך חוויתי אני את תהליכי הגיבוש שלי. כך חווים אותם עוד רבות בני נוער הומו-לסביים ברחבי העולם. כמובן, כמו בכל סיפור קיימים גם בו "שטחים אפורים" ומקרי גבול, אך התיאור לעיל מציג את ההתפתחות הנפוצה. התפתחות זו אינה ייחודית לתרבות המערבית המודרנית: היא מוכרת ונפוצה, ונכתבו תיאורים שלה, ברוב החברות המוכרות לנו.

לאור מה שתיארתי, ברור למה אנשים הומו-לסביים, ובהם גם אני, רואים בנטייתנו המינית חלק בלתי-הפיך מזהותנו. לא הייתה לנו כל סיבה לרצות בה, ולא חינוך איש מאתנו לטפח קשרים אינטימיים עם בני מיננו. גם אם חוינו רצון כזה, נאמר לנו ש"זה רק שלב, קורה לכולם ויעבור לכם". ויש אכן כאלה שזה עבר להם, ללא מאמץ מיוחד מצדם. אך רבים אחרים "זה לא עבר", ולמרות המחיר החברתי הקשה הצפוי, קיבלנו החלטה להיחשף. רבים מאתנו ניסו לכפות על עצמם נישואים הטרוסקסואליים מתוך תקווה ש"משהו ישתנה", לשם ריצוי חברתי או מסיבה אחרת. רובנו ככולנו ניסינו לצאת לדייטים עם בני ובנות המין השני. רבים ניסו "טיפול המרה" כאלה ואחרים. אך היה לנו ברור – וככל שחלף הזמן נהיה ברור יותר – שאינטימיות משמעותית אפשרית עבורנו רק עם בני מיננו; שזה בתוכנו ואין מה לעשות.

כמה מילות הסבר נוספות נחוצות כאן כדי להתמודד עם הטיעונים של מנוסי. להבנתי, שורש טיעוניו הוא אי-הבנה של אופן גיבוש הזהות ההומו-לסבית, ואי-הבחנה בין שלושת המרכיבים של הזהות

המינית: משיכה, התנהגות וזהות. כשמנוסי מדבר על כך שבמצב של מאסר, למשל, אנשים נוטים להיות מעורבים במגעים מיניים הומוסקסואליים, הוא מדבר על התנהגות שאינה מעידה על זהות, אלא על צורך בפורקן. זהות מינית, לעומת זאת, היא רכיב אישיותי, המתקיים לצדם של רכיבים אישיותיים אחרים ולפעמים אף מתנגש בהם. או כלשונו של חוקר הנטייה המינית סיימון ל'ואי בחתימת ספרו 'The Queer Science':

אל נא תנסה לטעות בעצמך ולומר שניתן להפריד בין אישיותו של האדם ההומוסקסואלי לבין ההומוסקסואליות שלו, שניתן לבודד ולנעול אותה באיזו פינה בתודעה או להוציא אותה החוצה על ידי מאמץ רפואי, חוקי או דתי. הביולוגיה מאשרת את מה שאנשים הומוסקסואלים ממילא יודעים על עצמם: שההומוסקסואליות שלהם היא חלק מובנה וקובע של אישיותם ושהפגיעה בה אינה פגיעה רק בהתנהגויות שלהם, בזכויותיהם או בגאווה, אלא בעצם זהותם.

מכאן ניתן לגשת לטענתו הראשונה של מנוסי, על אודות איכות ייחודית שיש לזוגיות ההטרוסקסואלית. בעיניי, עובדת היות האדם נמשך למין השני אינה הופכת אותו לאדם פתוח יותר לזולת. אכן, עבודת המידות של אדם כזה יכולה לבוא לידי ביטוי בטיפוח רב שנים של זוגיות אינטימית ומשפחה, מתוך מסירות והקרבה עצמית; אך זה יכול לקרות בכל סוג של זוגיות.

אבל נניח שהסכמתי לטיעון של מנוסי שיש בקשר הטרוסקסואלי איכויות שאינן קיימות בקשר הומוסקסואלי; עדיין, את מסקנתו מכך אינני מבין. מדוע שהמדינה

שיח על אודות הכרה בזוגיות והורות גאה ימשיך להתנהל בחברה הישראלית. בעיניי, האיזון הראוי הוא היעדר אפליה מצדם של מוסדות המדינה, לצד הימנעות מכפייה על אנשים פרטיים, עסקים פרטיים או מוסדות דתיים.

בכל דיון כזה, מן הראוי שיישמע קולנו, קולם האותנטי של אנשים הומולסביים, והשיח יתנהל לא "מעל ראשנו" אלא אתנו. הדבר חשוב גם כדי למנוע היווצרות של דעות קדומות וגם כדי לעודד שיח מכבד.

אני מאמין שיש מי שקורא את דבריי מתוך התלבטות כנה בין הרצון להכיל ולקבל את האנשים השונים ממנו ובין חשש אמתי לא פחות מהתפוררות מוסדות המשפחה והחברה. האם כל מה שאנו רגילים אליו עומד להשתנות ללא היכר? האם כל טאבו יתערער? היכן יעבור הגבול?

אני מטיל ספק בכנות מניעיו של מנוסי ודאגתו לעתיד המשפחה והחברה. עם זאת, חשוב שלא יוטל ספק גם בכנות המניעים שלי ושל חבריי לקהילה הגאה. איננו מעוניינים לקעקע את מוסד המשפחה והחברה, אך אנו בהחלט מעוניינים ליטול בו חלק ככל שידנו משגת. איננו יכולים לצפות את כל ההשלכות האפשריות להחלטות שלנו. איש אינו מסוגל לכך.

חשוב לי שאני וחבריי מהקהילה הגאה נשב יחד עם נציגי המחנה הדתי-שמרני ועם כל מי שעתידי החברה והמשפחה חשוב לו, ונסה לשרטט ביחד את מפת הדרכים. על חלק מהדברים נסכים, בחלק אחר אולי נשכנע איש את רעהו, ובחלקים נוספים נמצא דרך קבילה להכריע. אך חשוב שנעשה זאת לא מתוך התנצחות, אלא מתוך דיאלוג

לא תעניק לכל הזוגות תנאי הכרה בסיסיים זהים, ובמסגרתם הזוג ההטרסקסואלי יינהג מהיתרונות המובנים שהזוגיות שלו מעניקה לו והזוג ההומוסקסואלי ינסה כמיטב יכולתו לבנות את מה שיש לו?

בסיס לדיון

מאמרו של מנוסי פותח דיון חשוב, אך למרבה הצעד מתמקד בעיקר בשלילה ולא בחיוב. לסיכום, אנסה להתוות כמה תנאים הנחוצים לדעתי לשיח הפורה בסוגיה ההומולסבית:

מן הראוי שהדיון יתבסס על כבוד בסיסי לזהותו של הצד השני. כל אדם וכל ציבור הם אלו שמכירים את זהותם בצורה הטובה ביותר. ניתן לפתח דיון, ניתן לדבר על שטחים אפורים ועל מקרי גבול, אבל לא ניתן לבטל את זהותו האישית של הפרט, גם אם היא מאתגרת הנחות דתיות או פילוסופיות.

חשוב ששיח מקיף בנושא זה יתקיים במערכת החינוך, בשילוב עם שיח כללי על אודות מיניות ואינטימיות. הדבר חשוב במיוחד לנוכח מצוקה רגשית גדולה שמרגישים בעיקר הומולסביים צעירים, כפי שתיארתי לעיל. חשוב לדבר עם התלמידים במערכת החינוך על הכול, בצורה ובשפה מותאמת ונקייה: על התבגרות מינית, על עולם של תחושות ורגשות, על ההתאמה הלא פשוטה ביניהם, על כך שחלק מהרגשות חולפים וחלק לא – ובעיקר למנוע את האשמה, הבושה וההסתרה. ניתן וחשוב לשלב עם כל זה את המסר הברור של המסורת הדתית על מרכזיות המשפחה המסורתית – לצד שיח על מה שיכול לעשות מי שמנוע מלהקים משפחה כזו.

אנושי כמונו, בעל שאיפות דומות לשלנו. דברים רבים נאמרו במאמרו של מנוסי בזכות קבלת האחר והשווה; הבה נדבר גם על הבנה וקבלה של הדומה.¹

המבוסס על כבוד הדדי. דיאלוג כזה הוא דרך לקיים את הצו "מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך": הוא דורש את הקבלה ואת הנכונות לראות גם באדם שאיננו מסכימים איתו יצור

זאב שבידל

1. הערה מחקרית: לאחרונה התפרסמו שתי סקירות מקיפות לגבי מצב הידע המחקרי על אודות נטייה מינית וזהות מגדרית. אחת, תחת הכותרת Sexual Orientation, Controversy, and Science, פורסמה על ידי קבוצת חוקרים בכירים בתחום, בראשם מייקל ביילי, בכתב העת Psychological Science in Public Interest – כתב עת מחקרי שפיט המפרסם מספר פעמים בשנה מעין דו"ח מסכם על תחום ידע פסיכולוגי כלשהו שיש בו עניין גם לציבור הרחב ולא רק לאנשי מקצוע. השני, סקירה מקיפה של פול מק'הוק ולורנס מאיר, במגזין השמרני למדע וטכנולוגיה The New Atlantis (שהוזכרה במדור "שיחה עולמית" בגיליון הקודם של 'השילוח', בעמ' 189). הסקירה של ביילי ועמיתיו אמינה יותר בעיניי, מכיוון שכותביה הם חוקרים בכירים בתחום, בניגוד לאלו שפרסמו בניו אטלנטיס; כיוון שזהו כתב עת שפיט עם ביקורת עמיתים; וכיוון שבניגוד לסקירה של מאירס ומק'הוק, היא אינה חותרת ליעד גזר מראש. אני מזמין את הקוראים שלא לסמוך על דעתי ולקרוא בעצמם את שתי הסקירות מתחילתן ועד סופן, וכך לגבש את דעתם בנושא. גרסה מלאה ועשירה במקורות של תגובתי זו ניתן לקרוא בבלוג שלי, "על כלל ופרט".

בתגובה ל"המוסר של רועי הצאן" מאת יורם חזוני

הציות לפשע הפסוקים

וְהַחֲמֹר הָיָה לָהֶם לְחֹמֶר. וַיֹּאמְרוּ: הֲבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשׁוּ בְשֵׁמִים וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם, כִּי נִפְוֹץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ. ... וַיֹּאמֶר ה': הֲנִי עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחַת לְכָלָם, וְזֶה הַחֲלֹם לַעֲשׂוֹת, וְעַתָּה לֹא יִבְצָר מֵהֶם כָּל אִשָּׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת. (בראשית י"א, ג-ו)

אם דבריו של ד"ר יורם חזוני נאמרו כדרשה בלבד, יש לבחון את הרעיונות שהציג בכלים של הפילוסופיה של המוסר. אך אם דבריו נאמרו כפרשנות הכרחית לטקסט המקראי, דומני שאין הם מדויקים. אנסה להצביע על כמה דוגמאות לכך.

אין כאן סיפור של חברה מסורתית הקופאת על שמריה, אלא דווקא של חברה המפתחת חידושים טכנולוגיים ובעזרתם מעצימה את כוחה עד כדי כך שהדבר "מאיים" כביכול על הא-ל, שנאלץ להשמיד את העיר כדי שכוחם של בני האדם לא יגדל יתר על המידה. לא אנסה במסגרת זו "לסנגר" על החלטה זו של הא-ל, אשר איננה נעימה לקורא המודרני,

דוגמה אחת שחזוני מביא היא סיפור מגדל בבל. חזוני רואה בבוני המגדל את נושאי "כל המעלות שאנו מוצאים בקין – הכניעה לגזירת האלים, האדיקות... הכבוד למנהגי הדורות הקודמים". אך הסיפור המקראי מציג זאת באופן הפוך לחלוטין:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ: הֲבָה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשָׂרָפָה. וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבָנָה לְאֶבֶן,